

Lähihoitajien ja perustason ensihoitajien ammattien sääntelyn tarpeellisuus: arviointia sääntelyn edellytysten näkökulmasta

STM tarkastelee parhaillaan ammattihenkilölainsäädännön uudistamistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattien sääntelyn periaatteita ja edellytyksiä.

Tehy edellyttää, että lähihoitajat säilyvät myös uudistettavassa ammattihenkilölaissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöinä ja siten lain soveltamisalan piirissä. Tämä on välttämätöntä asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi.

Tehyn näkemyksen mukaan lähihoitajan ammatti täyttää ammattien sääntelylle STM:n virkamiesvalmistelussa valmistellut yleiset kriteerit, joita on esitelty muun muassa Sosiaalihuollon palvelu-uudistus webinaarissa 17.12.2025.

AML: Ammatin sääntelyn yleinen kriteeristö

Jotta ammattia voidaan säännellä ja ammattihenkilön ammattioikeuteen tarvittaessa erilaisin viranomaisen valvontatoimenpitein puuttua, tulee seuraavien kriteerien täytyä

1. **AMMATTI:** Sosiaali- ja terveydenhuollossa vakiintunut ammatti, joka muodostuu selkeästi määriteltävästä ammattitoiminnan kokonaisuudesta ja on erotettavissa muista ammateista.
2. **KOULUTUS:** Ammattiin johtaa selkeästi määriteltävä, suomalaiseen koulutusjärjestelmään kuuluva koulutus. (-> ammattipätevyys)
3. **AMMATTITOIMINNAN EDELLYTYKSET:** Ammattitoiminta edellyttää nimenomaista ammattipätevyyttä, koska ammattihenkilö harjoittaa ammatiaan:
 - A. pääosin itsenäisesti ja välittömässä asiakas- tai potilaskontaktissa;
 - B. ammattitoimintaan sisältyy ihmiseen fyysisesti ja/tai psyykkisesti vaikuttavia toimenpiteitä tai ammattihenkilön välittömässä ammattitoiminnassa olennaisesti puututaan asiakkaan tai potilaan oikeuksiin; sekä
 - C. ammattitoimintaan liittyy korostunut asiakas- ja/tai potilasturvallisuuden vaarantumisen riski,
4. **SÄÄNTELYN VÄLTÄMÄTTÖMYYS:** Ammatin sääntely täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset ja ammatin sääntely on välttämätöntä asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi

STM / VIRKAMIESEHDOTUS SÄÄNTELYN EDELLYTYKSISTÄ – LÄHIHOITAJAN AMMATTI

1. AMMATTI

Kriteeri: Sosiaali- ja terveydenhuollossa vakiintunut ammatti, joka muodostuu selkeästi määriteltävästä ammattitoiminnan kokonaisuudesta ja on erotettavissa muista ammateista.

Lähihoitajan ammatti: Lähihoitajan ammatti on sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä varhaiskasvatuksessa vakiintunut ammatti, joka muodostuu selkeästi määriteltävästä ammattitoiminnan kokonaisuudesta ja on erotettavissa muista ammateista.

Lähihoitajia työskentelee ikäihmisten palveluissa, varhaiskasvatuksessa, perusterveydenhuollossa, erikoissairaanhoidossa sekä muissa sote-palveluissa, kuten lastensuojelussa. Lähihoitajien asiakkaat ja potilaat ovat usein haavoittuvassa asemassa. Lääkehoidon toteutus on keskeinen osa lähihoitajien työtä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Myös varhaiskasvatuksessa ja kouluissa lähihoitajat toteuttavat lääkehoitoa sekä sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Lähihoitajat toteuttavat itsemääräämisoikeuden rajoittamistoimia erityisesti sosiaalihuollon asumisyksiköissä.

Nimikesuojattuja lähihoitajia oli terveydenhuollon ammattihenkilörekisterissä 205 713 ja sosiaalihuollon rekisterissä 194 331 (<65-vuotiaat, [Avoim data](#)) 31.12.2025.

Lähihoitajien nimikesuojauksia myönnettiin terveydenhuollon ammattihenkilörekisteriin 8 758 ja sosiaalihuollon vastaavaan rekisteriin 8 412 vuonna 2025 ([Lupa- ja valvontavirasto, 2026](#)).

Työllisiä lähihoitajia oli 100 786 tammikuussa 2026 ([TEM](#)).

Ikäihmisten ympärivuorokautisen palveluasumisen toimintayksiköissä vuonna 2025 oli keskimäärin välittömän työajan henkilöstöstä 71 prosenttia lähihoitajia ([HE 113/2025](#)).

THL:n johtava tutkija [Juha Honkatukia](#) on esittänyt arvion, että vuosien 2021–2040 aikana tarvittaisiin lähes 26 000 lähihoitajaa nykyistä enemmän.

2. KOULUTUS

Kriteeri: Ammattiin johtaa selkeästi määriteltävä, suomalaiseen koulutusjärjestelmään kuuluva koulutus.

Lähihoitajan koulutus: Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto, tutkintonimike lähihoitaja ja perustason ensihoitaja, on koulutusjärjestelmämme mukainen ammatillinen perustutkinto, josta saa myös em. tutkintonimikkeet.

Koulutuksen laajuus on 180 osaamispistettä (osp). Kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehityksessä tutkinto sijoittuu muiden ammatillisten perustutkintojen tapaan tasolle 4 (FinQF 4).

Nykymuotoinen lähihoitajan koulutus on käynnistynyt Suomessa vuonna 1993. Lähihoitajan koulutusta edeltävä perushoitajan tutkintokoulutus käynnistyi keskiasteen uudistuksen yhteydessä 1986 ([HUS](#)).

Nykymuotoinen perustason ensihoitajan tutkintonimikkeeseen johtava koulutus käynnistyi kokeiluna Suomessa 2014 ja se vakiintui koulutusjärjestelmämme kokeiluvaiheen jälkeen 2019. Perustason ensihoitajan koulutus tuo ensihoitoasetuksen (585/2017) mukaisen kelpoisuuden ensihoidon tehtäviin ([Tehy](#)).

Vuonna 2024 sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa aloitti 12591 opiskelijaa ja perustutkinnosta valmistui 9147 (Vipunen.fi).

3. AMMATTITOIMINTA

Kriteeri: Ammattitoiminta edellyttää nimenomaista ammattipätevyyttä, koska ammattihenkilö harjoittaa ammattiaan:

- pääosin itsenäisesti ja välittömässä asiakas- tai potilaskontaktissa;
- ammattitoimintaan sisältyy ihmiseen fyysisesti ja/tai psyykkisesti vaikuttavia toimenpiteitä tai ammattihenkilön välittömässä ammattitoiminnassa olennaisesti puututaan asiakkaan tai potilaan oikeuksiin; sekä
- ammattitoimintaan liittyy korostunut asiakas- ja/tai potilasturvallisuuden vaarantumisen riski.

Lähihoitajan ammattitoiminta: Ammattihenkilölain uudistamista varten laaditussa Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen arviointimuistiossa ([STM 2026:2](#)) lähihoitajan ammatti luokiteltiin asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta merkittävän vaikutuksen ammatiksi, ja perustason ensihoitajan ammatti kohtalaisen vaikutuksen ammatiksi.

Riskinarvioinnissa lähihoitajat kohosivat samaan riskitasoon kuin monet laillistetut ammattihenkilöt. Lähihoitajien sääntelyn purkamiseen ei arvioitu arviointimuistiossa olevan aihetta.

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus piti lähihoitajan ammatin sääntelyä tarpeellisena ja ehdotti harkitsemaan lähihoitajan ammatin siirtämistä laillistetuiksi, jotta ammatissa ei voisi toimia kuin kyseisen tutkinnon saanut henkilö.

4. SÄÄNTELYN VÄLTÄMÄTTÖMYYS

Kriteeri: Ammatin sääntely täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset ja ammatin sääntely on välttämätöntä asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi

Lähihoitajan ammatin sääntelyn välttämättömyys: Jos lähihoitajat eivät olisi ammattihenkilölaissa säädeltyjä ammattihenkilöitä, heitä ei koskisi ammattihenkilölaissa säädetyt velvollisuudet eivätkä lähihoitajat olisi ammattihenkilövalvonnan piirissä.

Lähihoitajia koskien on ollut paljon valvonta-asioita sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölautakunnassa. Ammattihenkilöiden valvontalautakunta teki 161 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattioikeuden menetystä koskevaa päätöstä vuonna 2025.

Menetyspäätökset kohdistuivat eniten lähihoitajiin, yhteensä 83 kappaletta. ([Lupa- ja valvontavirasto, 2026](#)).

Jos lähihoitajia ei olisi ammattihenkilölaissa määritelty ammattihenkilöksi, lähihoitajaan ei sovellettaisi muuta ammattihenkilöitä koskevaa lainsäädäntöä, kuten potilaslakia (785/1992) ja potilasvahinkolakia (948/2019).

Oikeusministeriön työryhmän mietinnössä ([2025:50](#), sivut 364–368) valmiuslakiin ehdotettiin toimivaltuutusta: *98 § Poikkeaminen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatissa toimimisen edellytyksistä*. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden tehtävissä toimimisen edellytyksistä sekä niitä koskevan lainsäädännön nojalla annetuissa asetuksissa sekä sosiaali- tai terveyden huollon ammattihenkilön erityisistä tehtävissä toimimisen edellytyksistä. Jos lähihoitajat eivät olisi uudistetussa ammattihenkilölaissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä, tällä voisi olla vaikutuksia myös lähihoitajatyövoiman käyttöön valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa.

Helsingissä 17.3.2026

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Järjestöjohtaja Sari Viinikainen, sari.viinikainen@tehy.fi
